

УДК: 336.741.242

Лівощко Т. В¹.

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Трансформування національної економіки, розвиток ринкових відносин господарювання, жорстка конкурентна боротьба за ресурси та ринки збуту зумовлюють необхідність підвищення ефективності використання виробничо-економічного потенціалу вітчизняних промислових підприємств. В таких умовах при управлінні діяльністю важливим є правильно визначити сутність поняття та розуміти економічний зміст категорії витрат, їхнє місце та функціональну роль у багатоаспектній діяльності промислового підприємства.

Основний мотив діяльності будь-якого підприємства в ринкових умовах - максимізація прибутку. Можливості реалізації (досягнення) цієї стратегічної мети в багатьох випадках обмежені витратами виробництва і реалізації продукції та попитом на неї [1, с. 6].

Тобто можна стверджувати, що витрати виступають інструментом цінової політики та вимірником ефективності діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. При зниженні ціни на продукцію підвищується її конкурентоспроможність і відповідно зростає попит на неї, що призводить до збільшення обсягів реалізації та отримання більшого доходу. Оскільки, ціна продукції складається із сукупних витрат на її виробництво і реалізацію та певної величини прибутку, то відповідно чим нижчі ці витрати, тим вищим буде розмір прибутку та більш ефективною така діяльність.

Таким чином, витрати виступають основним обмежувальним чинником прибутку і одночасно визначальним фактором, що впливає на обсяг реалізації. Тобто прийняття будь-яких управлінських рішень щодо витрат неможливе без аналізу вже понесених підприємством витрат і планування їх величини на перспективу. З метою ефективного управління витратами важливого значення набуває інформація про витрати не в цілому по підприємству, а в розрізі більш деталізованих об'єктів формування витрат.

У зв'язку з цим з'явилися такі об'єкти формування і обліку витрат, як місця виникнення витрат, центри витрат, центри відповідальності.

Місце витрат – це сегмент фактичного їх формування.

Первинним місцем витрат є робоче місце або сукупність організаційно поєднаних робочих місць (дільниці, відділення), де безпосередньо використовуються і витрачаються ресурси в процесі виконання роботи.

Місця витрат відповідно до їх специфіки забезпечуються певними ресурсами (матеріалами, напівфабрикатами, енергією, інструментом, працею тощо.) і таким чином визначаються внутрішньовиробничі матеріальні потоки, що суттєво впливає на організацію виробництва промислового підприємства. За своєю природою кожне робоче місце – це центр витрат.

Центр витрат – це первинні виробничі та обслуговуючі одиниці, що характеризуються одноманітністю функцій і виробничих операцій, приблизним рівнем технічної оснащеності та організації, направленістю витрат.

Центр відповідальності – структурний підрозділ підприємства, який очолює певна особа, що несе персональну відповідальність за результати роботи даного підрозділу підприємства.

Формування центрів відповідальності за ознакою обсягу повноважень і відповідальності серед центрів відповідальності виділяють:

а) *центри витрат* – це різновид центру відповідальності, в якому контролюються лише витрати;

б) *центри прибутку* – це різновид центру відповідальності, в якому контролюються доходи і витрати;

в) *центри інвестицій* – це різновид центру відповідальності, в якому контролюються витрати, надходження та інвестиції.

В ефективній роботі центрів відповідальності, особливо на промислових підприємствах, велику роль відіграє належна організація системи обліку і контролю витрат.

Виробнича система підприємства не може постійно працювати у незмінному режимі. Вона змінюється внаслідок різних причин і передусім під впливом зміни обсягу операційної діяльності. Ефективне управління операційною діяльністю дозволяє не тільки утримуватися на ринку, а й розширювати потужності виробництва. Управління витратами повинно здійснюватися з використанням системного підходу, тобто розглядатись як певна складова єдиної системи управління підприємством з метою підвищення ефективності загального управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Турило, А.М. Управління витратами підприємства: навч. посібник / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.